

A hand is shown balancing a smooth, dark rock on top of a stack of several other smooth, rounded stones of various colors (brown, grey, tan) on a beach. The background is a blurred view of the ocean and sky at dusk or dawn. The text is overlaid in white, sans-serif font.

Oppijan taitojen arviointi ja opetuksen suunnittelu

Eija Aalto – MyPeda 30.10.2023

Ennakkotehtävänä oli...

- Katsokaa Monikielisen oppijan matkassa -sivustolta nelikenttäanimaatio oppijan osallistumis- ja vuorovaikutustaitojen havainnoinnista:
<https://monikielisenoppijanmatkassa.fi/kielitaidon-kehitys-ja-arviointi/osallistumisen-ja-vuorovaikutustaidot/>
- Havainnoikaa sitten itse parin oppijan puhumisen ja vuorovaikutustaitoja seuraavilta lyhyiltä videoklippeiltä:
  - Oppilaan ohjaustilanteita:
video 25: mä inhoon enkkuu (englanti)
<https://monikielisenoppijanmatkassa.fi/kielitietoisuus-eri-tiedonaloilla/tiedonalojen-tehtavanannot/>
  - Video 11: palkollinen <https://monikielisenoppijanmatkassa.fi/kielitietoisuus-eri-tiedonaloilla/tiedonalojen-kasitteet/>
- Mitä huomioita teette? Miten puhujat esim.
  - reagoivat tilanteissa ja rakentavat puhettaan edellä sanotun varaan?
  - kommentoivat ja esittävät kysymyksiä?
  - ilmaisevat tarpeitaan ja tunteitaan?
  - kertovat ja kuvailevat kokemuksiaan, mielipiteitään ja tapahtumia?

Nopea katsaus: Miten kieltä opitaan?

Käyttöpohjainen näkemys kielitaidon kehittymisestä

- **Ei-lineaarinen** oppimisprosessi: prosessi on ennakoimaton ja monitahoinen
- Oppimisen **ei-hierarkkisuus**: ei etene helpoista rakenteista vaikeisiin
- Kieli opitaan **konstruktioina** (liikkeelle kokonaisista, käyttökelpoisista, konventionaalisista, tilanteisista fraaseista ja ilmauksista)
- Kieli kehittyy **käytössä**: tilanteissa, paikoissa ja ihmissuhteissa
- **Monikielisyys**: kielet eivät kunnioita rajoja, monikielisen oppilaan on saatava käyttää kaikkia resurssejaan
- Kaksisuuntainen (tai monisuuntainen) integraatio: monikielisten oppijoiden on mahdollista rikastaa koko koulun ja muiden yhteisöjensä kielellistä tietoisuutta
- Kielenoppiminen on kulttuurisiin tilanteisiin sosiaalistumista
- **Osallistuminen** on oppimisen edellytys. Virheet ovat välttämättömiä.

Suullinen
arkiselviytymisen
taito: 1–2 vuotta

Opiskelukielen
taito: 5–7 vuotta

→ Kielellisen
tuen tarve jatkuu
pitkään koulussa

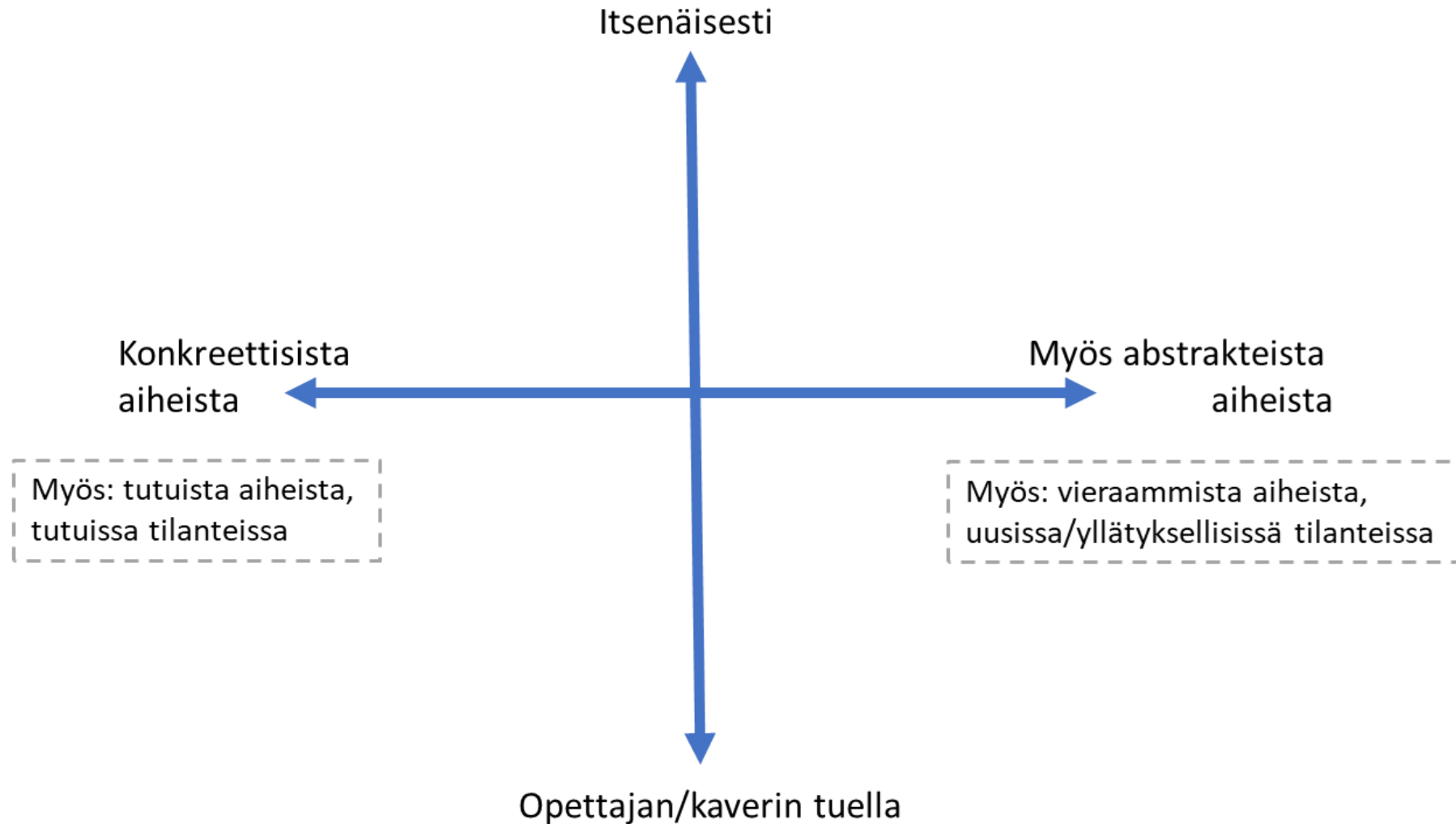
Monikielinen oppilas tasavertaisena

MONIKIELISEN
OPPIJAN MATKASSA

monikielisenoppijanmatkassa.fi

Nelikenttä työkaluna taitojen havainnoinnissa

Havainnoi oppilaiden taitoja videoklipeillä suhteessa seuraaviin taitokuvaimiin

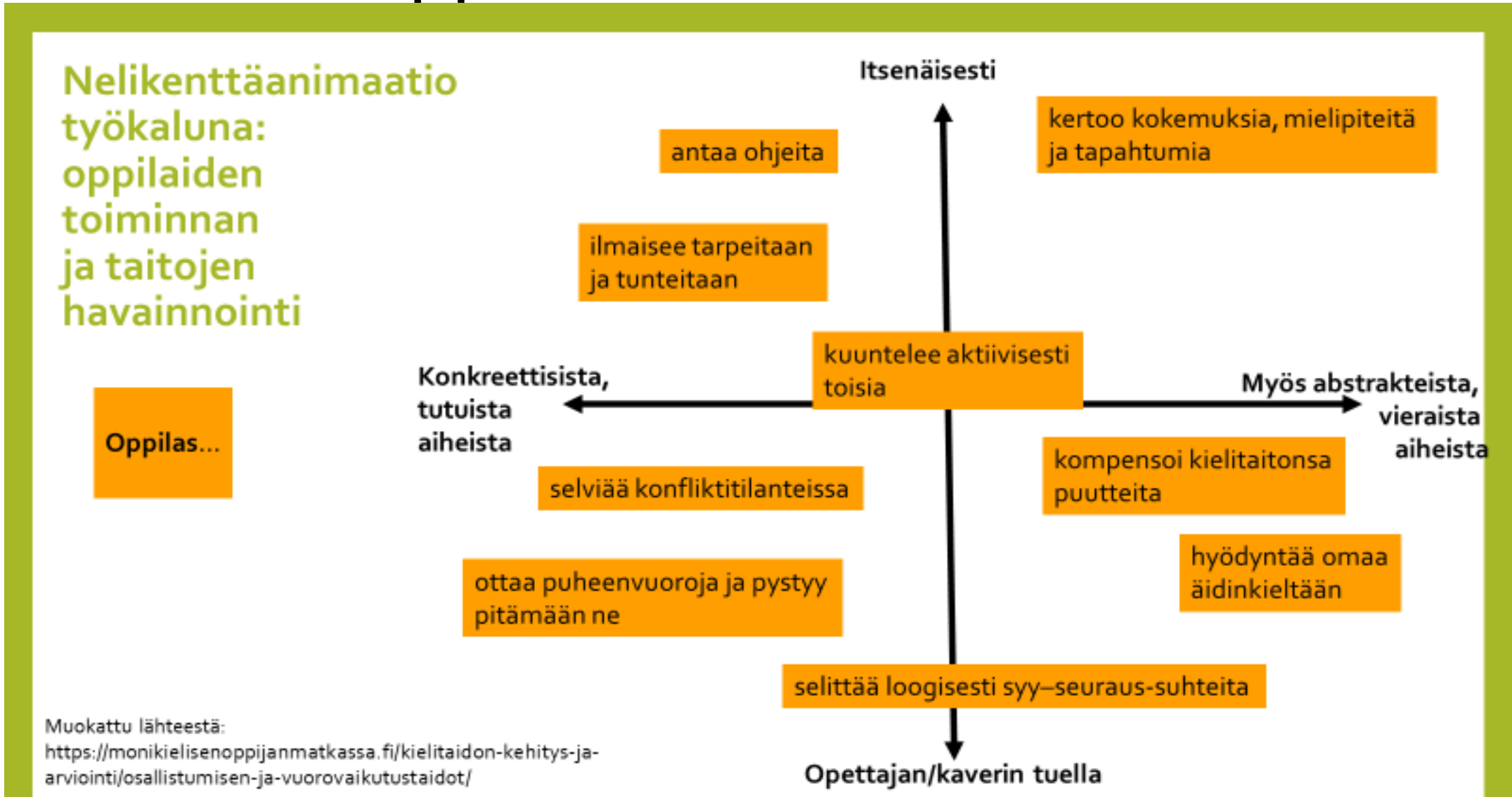
Osallistumis- ja vuorovaikutustaitojen kuvaimet:

- reagoi luontevasti tilanteisiin ja rakentaa puhettaan edellä sanotun varaan
- ottaa puheenvuoroja ja pystyy pitämään ne
- kommentoi ja esittää kysymyksiä
- ilmaisee tarpeitaan ja tunteitaan
- kertoo ja kuvailee kokemuksiaan, mielipiteitään ja tapahtumia
- selittää loogisesti syy–seuraus-suhteita

Puheen ja luetun ymmärtämisen kuvaimet:

- monitoroi ymmärtämistään ja ilmaisee, jos ei ymmärrä
- ymmärtää
  - tilanteen ja kontekstin
  - ohjeita
  - ydinsisällöt
  - erilaisia irrallisia yksityiskohtia
  - asioiden välisiä suhteita
  - asenteita ja sävyjä (esim. kritiikki, huumori, väheksyntä)

Mitä asioita kuka tahansa opettaja pystyy havainnoimaan oppilaan toiminnasta?

Osallistumis- ja vuorovaikutustaitojen kuvaimia

- Reagoi luontevasti tilanteisiin ja rakentaa puhettaan edellä sanotun varaan
- Ottaa puheenvuoroja ja pystyy pitämään ne
- Kommentoi ja esittää kysymyksiä
- Ilmaisee tarpeitaan ja tunteitaan
- Kertoo ja kuvailee kokemuksiaan, mielipiteitään ja tapahtumia
- Selittää loogisesti syy–seuraus-suhteita
- Antaa ohjeita
- Selviää konfliktitilanteissa
- Käyttää erilaisia resursseja (myös oma L1)
- Leikittelee kielellä ja keksii omia sanoja

Puheenymmärtämisen kuvaimia

- Kuuntelee aktiivisesti toisia
- Monitoroi ymmärtämistään ja ilmaisee, jos ei ymmärrä
- Ymmärtää tilanteen ja kontekstin
- Ymmärtää erilaisia kielimuotoja, puhetyylejä ja nopeaakin puhetta
- Ymmärtää ohjeita
- Ymmärtää ydinsisällöt
- Ymmärtää erilaisia irrallisia yksityiskohtia
- Ymmärtää asioiden välisiä suhteita
- Ymmärtää asenteita ja sävyjä (esim. kritiikki, huumori, väheksyntä)

<https://monikielisenoppijanmatkassa.fi/kielitaidon-kehitys-ja-arviointi/osallistumisen-ja-vuorovaikutustaidot/>

Luetun ymmärtämisen taitojen kuvaimia, esim.

- Ymmärtää tilanteen ja kontekstin
- Ymmärtää tekstilajin ja tarkoituksen (funktion)
- Ymmärtää tekstin ydinsisällön (esim. faktat, mielipide, tapahtumakulku)
- Ymmärtää erilaisia irrallisia yksityiskohtia
- Ymmärtää asioiden väliset suhteet
- Ymmärtää asenteita ja sävyjä (esim. kritiikki, huumaus, väheksyntä)
- Toistaa tekstin sisällön sellaisenaan
- Ennakoi tekstin kulkua
- Päättelee aktiivisesti merkityksiä

Yhdenlainen lukijaprofiili opettajan havainnoimana

Miten havainnoista eteenpäin?

Miten tuet oppilasta ja ryhmää?

- **Fraasinalkuja** ryhmäkeskusteluihin luokan seinälle, esim.
  - Mitä te ajattelette... x:stä?
  - Minun mielestä...
  - Minusta taas tuntuu, että...
  - Pitäisikö meidän jutella + x:stä?
- **Keinoja ilmaista, ettei ymmärrä**
  - Nyt en ymmärtänyt, sano uudelleen.
  - Mitä X tarkoittaa?
- **Keinoja kompensoida** kielitaidon puutteita
  - Kiertoilmaisut, eleet, ilmeet, piirtäminen, kuvailu, muiden kielten käyttö
  - Harjoitelkaa niiden käyttöä yhdessä: millä eri tavoilla sama asia voidaan ilmaista
  - Huomioi, kun oppija hyödyntää jotain keinoa itsenäisesti

-
- Keinoja ilmaista **tarpeita ja tunteita**
    - Luo turvallinen vuorovaikutustilanne
    - Auta kysymyksin ja sanoittamalla oppijaa ilmaisemaan tunteitaan ja kokemuksiaan
    - Käytä kuvia, musiikkia ja fraaseja tukemaan ilmaisua
    - Anna lupa kaikenlaisille tunteille
  - **Rohkaise kokeilemaan** ja opeta olemaan epä mukavuusalueella.
    - Älä osoittele virheitä.
    - Pilko haasteita pienemmiksi ja hallittavammiksi
  - **Syy–seuraus-suhteiden selittäminen**
    - Anna kielellisiä malleja ja esimerkkejä konkreettisista ja abstrakteista syy–seuraus-suhteista ja ohjaa oppilasta keksimään omia esimerkkejä:
      - esim. x, koska y; x, josta seurasi y; x, minkä vuoksi y
  - **Tee näkyväksi koko ryhmälle**, millainen toiminta ja käytös tukee kaikkien oppimista. Kiitä kuuntelemisesta, toisen tukemisesta, arvostavasta asenteesta, taidosta kysyä ja ottaa huomioon toisen näkökulmat aiheeseen. Arvioi yhtä lailla ryhmän työskentelyä kuin lopputuloksia.

Mielipide

F-2246-YK7-1-AUT10-TKU22 Z - T4A

Valitse aihe 1 tai 2 ja kirjoita koulun lehteen, mitä mieltä olet. Perustele mielipiteesi.

- ✓1. Kännykät pois koulusta!
2. Vanhemmat saavat päättää, miten lapset käyttävät Internetiä.

Kirjoita suomeksi alla olevaan tilaan. Kirjoita ainakin muutama lause. Muista sopiva aloitus ja lopetus.

OPPILAT Ei saavat tunnille kännykä
koska jos se pela kännykästä
ei voi kuule opettajalle
ja seuraava päivänä oppilat ei
voi tehdä läksyn ja ei se voi
selitä miksi siksi ei kännykät
poisi koulusta.

Sähköposti verkkokauppaan

F-2246-YK7-1-AUT10-TKU22 Z - T3A

Isoveli on tilannut sinulle verkkokaupasta tietokonepelin. Peli toimii huonosti.

Kirjoita sähköpostiviesti verkkokauppaan ja kerro

- kuka olet
- miksi kirjoitat (kerro kaksi ongelmaa pelistä)
- mitä haluat, että asialle tehdään
- omat yhteystietosi.

Kirjoita selvällä käsialalla suomeksi. Muista sopiva aloitus ja lopetus.

Lähetäjä: mm@kotimail.com

Vastaanottaja: sonera-kauppa.fi

Aihe: Hei!

Moi olen mm mua veli osta teian kaupasta tietokonepelin mutta ei se toimi hyvin jos mä laitoin se tietokoneessa se ei auiki ikkuna. Mä haluan vaihdla toi tietokonepelin. te voitte soita mulle tai laita viesti.

S2-oppijan kirjoittamisen ohjaaminen

- Tutkikaa, miten Adnanin ja Ekaterinan kirjoittamisen taito kehittyy eri luokka-asteiden välillä. Mitä huomioita teette?
- Katsokaa tarkemmin Adnanin 5. luokan tekstiä ja Ekaterinan 8. luokan tekstiä:
  - Millaista palautetta antaisitte?
  - Mitä korjaisitte tekstissä ja mitä ette? Miksi?

Mielipide

Valitse aihe 1 tai 2 ja kirjoita koulun lehteen, **mitä mieltä olet**. Perustele mielipiteesi.

1. Kännykät pois koulusta!
2. Vanhemmat saavat päättää, miten lapset käyttävät Internetiä.

Kirjoita **suomeksi** selvällä käsialalla alla olevaan tilaan. Kirjoita vähintään viisi lausetta.

3. luokka

minun mielestä kännykkä ei saa
käyttää koulun.

Adnan

5. luokka

1. Kännykät pois koulusta koska kukaan ei opiskele
ja ei saa että puhelin soi tunnilla ja joko vasta
ja opettaja selittää aihe ja toinen puhuu puhelimella.

8. luokka

Vanhemmat saavat päättää, miten lapset käyttävät internetiä.
Vanhempien pitää päättää heidän lapsinsa puolesta, että
miten hän käyttää nettiä ja kuinka paljon.
Eli vanhempien pitää määrittää heidän lapsilleen, että
missä nettiosoitteessa hän saa käydä, ja kuinka monta
tuntia päivässä hän voi olla koneella.
Jos lapset saavat päättää omasta puolestaan, että monta-
ko tuntia he voivat olla koneella, tai mitä koneella voivat
tehdä, niin sitten he aiheuttavat ongelmia itselleen.
Lapsien pitää tai he saavat olla koneella enintään
4h päivässä.

Olen siitä mieltä, että oppilaiden pitää aina laittaa kännykän äänettömäksi. Voi joskus tapahtua niin, että tunnilla kännykkä rupee soimaan. Se alkaa häiritsemään. Ja ajatukset menevät sekaisin sinä et voi keskittyä yhteen asiaan. Siihen on välitunnit.

8. luokka

Ekaterina

Vanhemmat saavat päättää, miten muut käyttävät Internetiä.

Minun mielestä lapsen pitää itse huolehtia siitä kuinka kauan hän on koneella. Riippuu iästä. Jos lapsi on vielä pieni sitten totta kai hänelle ei saa istua 3 tuntia. Mutta jos lapsi on noin 14-17v. Lapsen pitäisi päättää itse.

Vanhemmat huolehtivat meistä ja yrittävät auttaa aina. Sen takia monet niistä eivät halua, että meidän terveys huonenee. Internet vaikuttaa meihin erilaisiin tavoin. Näkö huonenee, epäilyttävä vaikuttaa suhteisiin vanhempien kanssa. Sittenkin verran lapset voivat vaikuttaa siihen, mutta vanhemmat myös. Minun

mielestä pitäisi puhua vanhempien kanssa ja löytää sopiva sähä. Kuinka kauan me voimme olla koneella. Internet voi joskus jopa auttaa esim: kun teemme esitelmän. Saadan siitä uutta tietoa.

Lukion 1. luokka

9. Kerro, miten ihminen kehittyy munasolusta vauvaksi.

Kun siittiö tunkeutuu munasarjassa munasolun se hedelmöittyy ja alkaa jakautua. Kahden viikon ikäistä munasolua kutsutaan alkioon. Kahdeksan viikon jakautumisen jälkeen munasolua kutsutaan siböksi. Siltä on jo pienet jalat kädet ja sykkivä sydän. Yhdeksän kuukauden raskauden jälkeen vauva on valmis syntyään.

- Mitä havaintoja voitte tehdä oppilaiden taidoista?
- Miten opettaja voi hyödyntää havaintotietoa?

9. Kerro, miten ihminen kehittyy munasolusta vauvaksi.

siittiöt menee munasarjaan se jakautuu se menee kohtuun siitä tulee siittiö siittiöstä kasvaa vauva

9. Kerro, miten ihminen kehittyy munasolusta vauvaksi.

Siittiö tunkeutuu munasolun. Sitten munasolu menee munajohdinta pitkin kohtuun jossa kasvaa vauva. Noin 9kk päästä vauva syntyy.

9. Kerro, miten ihminen kehittyy munasolusta vauvaksi.

munasolut lähtee uimaan kohti kohtua ja yksi niistä pääsee kohtuun pehmeään seinämään. Viikon kuluttua munasolu on monisoluisen pallo. 6-8 viikon iässä vauvalla on jo monia elimiä.

Ole palautteessa askel edellä
(lähikehityksen vyöhykkeellä)

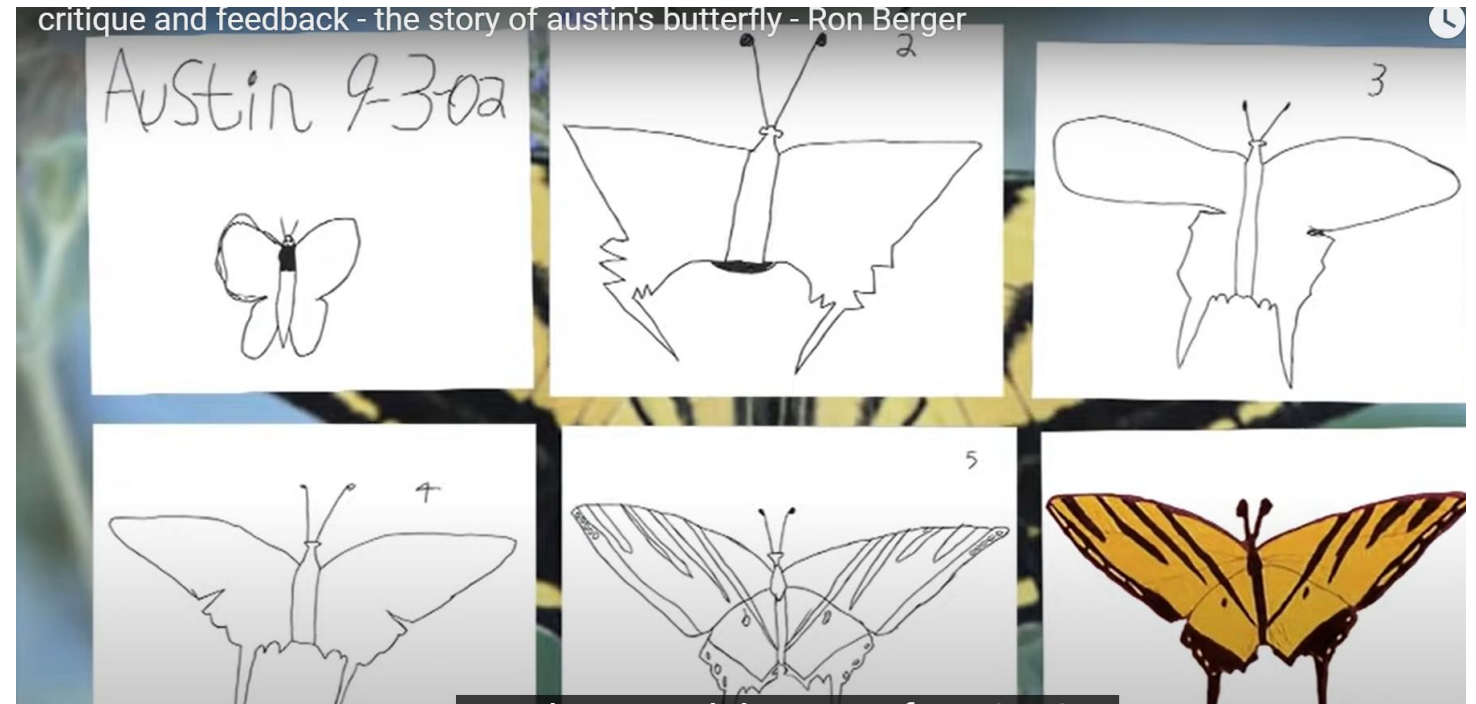
Tekstin taso

Lauseiden taso

Sanojen taso

Kirjoittamistaidon oppimista edistävä palaute

- Osuva, kannustava palaute **vertaisilta** ja opettajilta
- Ohjeiden, käskyjen ja neuvojen asemesta vuorovaikutteisuus, keskustelut → omistajuus, minäpystyvyys (Kauppinen & Hankala 2013)
- Monta versiota samasta tekstistä, panostus kirjoitusprosessin eri vaiheisiin
- Liikkeelle kokonaisuudesta: ”siipien muodosta” → kohti tarkempia yksityiskohtia
- Lukemista ei voi erottaa kirjoittamisesta: malleja eri tekstilajeista, tilanteista kielitaitoa
- Austin’s butterfly
<https://youtu.be/hqh1MRWZjms>

Kun arvioit, keskity erityisesti...

- Ymmärrettävyyteen
- Tavoitteen saavuttamiseen
- Sisällön rikastamiseen

Erityisesti monikielisten oppijoiden näkökulma:

oppimisen alkuvaiheessa pienten ortografisten tai kieliopillisten virheiden korjaamisesta on vain vähän hyötyä (esim. Mustonen 2015, Lesonen 2020).

Ohjaa rikastamaan, laajentamaan, syventämään, varioimaan...
Virheiden lisääntyminen indikoi nopeaa kehittymisen vaihetta.

Materiaaleja kielitietoiseen opetukseen ja arviointiin

- Monikielisen oppijan matkassa: <https://monikielisenoppijanmatkassa.fi/>
- Arviointi oppimisen tukena: <https://monikielisenoppijanmatkassa.fi/kielitaidon-kehitys-ja-arviointi/arviointi-oppimisen-tukena/>
- Kuukka, K., Rapatti, K. & Reiman, N. (2023). Kielitaidon kehittymistä edistämässä. S2-oppimäärää opiskelevan oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi. OpH.
  - Arviointiapua eri oppiaineisiin
- Lukemisen tukeminen vuorovaikutuksessa: <https://monikielisenoppijanmatkassa.fi/kielitaidon-kehitys-ja-arviointi/lukemisen-tukeminen-vuorovaikutuksessa/>
- Kielitietoisien opettajan opas (e-Norssi): <https://www.enorssi.fi/julkaisut/kielitietoisien-opettajan-opas/mobile/index.html#p=40>
- Monilukutaitoa kielitietoisesti eri oppiaineissa: <https://www.oph.fi/fi/oppimateriaali/monilukutaitoa-kielitietoisesti-eri-oppiaineissa-tietoa-ja-tyotapoja>
- Minästä kiinni ja kielestä koppi: <https://sites.utu.fi/minasta-ja-kielesta-kiinni/>